

הלכות ברכות פרק ט' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – הלכות ברכות פרק ט', הלכה א' (און ווייטער)

א. כללי'ע הקדמה: ברכות אויף ריח טוב – דער יסוד

דער רמב"ם ווערטער: "כשם שאסור לו לאדם ליהנות במאכל ובמשקה קודם ברכה, כך אסור ליהנות מריח טוב קודם ברכה."

פשט: אזוי ווי מ'טאר נישט עסן אדער טרינקען אן א ברכה, טאר מען נישט הנאה האבן פון א גוטן ריח אן א ברכה.

חידושים און הסברות:

1. דער חידוש אז ריח דארף א ברכה – און דער מקור דערפאר: דאס איז א גרויסע חידוש, ווייל ביי מאכל און משקה נעמט מען עפעס צו פון יענעם – דער רמב"ם האט פריער געזאגט אז הנאה אן ברכה איז א שטיקל גיולה. אבער ביי ריח איז נישטא קיין "גנב'ענען" – "זה נהנה וזה לא חסר", קיינעם ווערט נישט חסר ווען מ'שמעקט. דערפאר ברענגט די גמרא אן עקסטערע לימוד: דער כסף משנה ברענגט דעם פסוק "כל הנשמה תהלל י-ה" – "דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף". דער דרוש איז אז "נשמה" מיינט "נשימה" (אטעם), און אויף יעדן אטעם פון הנאה דארף מען דאנקען. דאס איז נויטיג ווייל דער רגיל'ער סברא פון "אסור ליהנות" אליין וואלט נישט גענוגט פאר ריח, וואס איז אן אנדערע סארט הנאה.

2. ברכת הריח איז א חובה, נישט א רשות: ברכות הנהנין אויף ריח זענען זיכער א חובה – אזוי ווי ביי מאכלים. דער איינציגער ספק וואס ווערט אויפגעברענגט איז ספעציפיש אויף בשמים ביי הבדלה – דארט איז מען מסופק צי מ'מאכט א ברכה, ווייל קיינער "ענדשוויט" עס נישט ממש (ד.ה. עס איז נישט א נאטירלעכע הנאה וואס מ'זוכט, נאר א תקנה).

3. פארוואס איז ברכת הריח אזוי פארנאכלעסיגט היינט: אין פריערדיגע צייטן האט מען זיך מער עוסק געווען מיט ריחות – אפשר ווייל מ'האט געדארפט באקעמפן שלעכטע ריחות (נישט געווען סאניטאציע), אדער אפשר ווייל מיר זענען "גראבע יונגען" וואס עפרישיעטן נישט קיין איידעלע הנאות. עס ווערט אויך צוגעשריבן צו שכחת התורה – מ'לערנט נישט אויס קינדער אין חדר הלכות ברכת הריח, ממילא ווייסן מענטשן פשוט נישט אז מ'דארף מאכן א ברכה. אידן זענען מקפיד אויף ברכת הפירות און אלע ברכות, אבער ברכת הריח איז כמעט פארגעסן געווארן.

4. ביי בשמים איז נישטא קיין שיעור כזית ווי ביי עסן – ווייל "נשמה נהנית" פון ריח, נישט דער גוף, און דערפאר איז עס אן אנדער מין הנאה.

ב. די פארשידענע ברכות לויט מקור פון דעם ריח

דער רמב"ם טיילט אויס: אויף עץ אדער מין עץ – "בורא עצי בשמים"; אויף עשב אדער מין עשב – "בורא עשבי בשמים"; אויף עפעס נישט פון עץ און נישט פון אדמה, כגון מור (מאסק) וואס קומט פון א חיה (אייל המוסק) – "בורא מיני בשמים"; אויף פרי הראוי לאכילה (ווי אן אתרוג) – "שנתן ריח טוב בפירות".

פשט: די ברכה ווערט באשטימט לויט דעם מקור פון דעם ריח: בוים, גראז, חי, אדער פרי.

חידושים און הסברות:

1. "בורא מיני בשמים" ווי א כללי'ע ברכה: "בורא מיני בשמים" איז ווי דער "שהכל" פון שמעקן – עס דעקט צו אלעס וואס פאלט נישט אין די ספעציפישע קאטעגאריעס (עצי, עשבי, פירות). דער רמב"ם'ס ביישפיל איז מור (מאסק) וואס קומט פון א חיה – נישט פון עץ און נישט פון אדמה. בדיעבד, אויב מ'האט געזאגט "בורא מיני בשמים" אנשטאט די

ספעציפישע ברכה – יצא. אבער לכתחילה דארף מען זאגן די ריכטיגע ברכה.

2. פראקטישע שאלה: מאכט מען א ברכה ווען מ'גייט אריין אין א גראסערי וואו פרישע פירות אין פראנט וואס האבן א גוטן ריח, און מ'האט הנאה דערפון. דאס איז נישט אנדערש פון אן אתרוג וואס מ'שמעקט.

- איין צד טענה'ט אז מ'דארף מאכן א ברכה, ווייל די גראסערי לייגט כוונה פרישע פירות אין פראנט וואס האבן א גוטן ריח, און מ'האט הנאה דערפון. דאס איז נישט אנדערש פון אן אתרוג וואס מ'שמעקט.

- דער אנדערער צד טענה'ט אז מ'דארף נישט, ווייל דער מענטש איז נישט "אוועיר" (באוואוסזיניג) פון דער הנאה – ער איז פאקוסט אויף שאפינג, און רוב מענטשן באמערקן גארנישט דעם ריח. אן א באוואוסזיניגע הנאה איז נישטא קיין חיוב ברכה.

- דער ערשטער צד ענטפערט שארף: דאס איז געבויט אויף שכחת התורה – מענטשן האבן אויפגעהערט צו ענדזשויען און צו באמערקן, אבער דאס מאכט נישט אז ס'איז נישטא קיין חיוב. ער ברענגט א ראיה פון אתרוגים אין שול סוכות – מענטשן שמעקן זיי און מאכן נישט קיין ברכה, אבער אין שולחן ערוך שטייט קלאר אז מ'דארף. דאס איז א חובה, נישט א רשות.

- עס ווערט אויסגעקלערט אז מ'רעדט נישט פון קינסטלעכע ריחות וואס סטאר'ס לייגן אריין (scent marketing), נאר פון דעם נאטירלעכן ריח פון פרישע פירות – למשל ביים פלאץ וואו מ'שניידט פרוכט. אויב מ'האט הנאה פון דעם ריח פון פירות, מאכט מען א ברכה "בורא שנתן ריח טוב בפירות". ארענדזשעס און סיטרוס-פירות האבן א שטארקע ריח – מ'זאל מאכן א ברכה.

3. שאלה וועגן קאווע: פרישע קאווע ווען מ'צעמאלט עס האט א געשמאקע ריח. וואס פאר א ברכה מאכט מען? קאווע איז נישט א "פרי" אין דעם פשוט'ן זין – ס'איז א שאלה צי קאווע איז עץ אדער אדמה (ס'איז דא א שאלה ותשובה דערויף, ווייל קאווע קומט פון א בוים). למעשה ווערט געזאגט "בורא מיני בשמים" ווייל ס'איז אלעמאל א ספק צי ס'איז פירות. אבער עס ווערט אויפגעברענגט אז אויך "בורא מיני בשמים" האט א פראבלעם – ווייל דער אייבערשטער האט נישט באשאפן קאווע פאר א בושם, און אפשר פאסט נישט "בשמים" דערויף. דער ענטפער: אז דו האסט הנאה, איז אונז נישט אנגעגאנגען וואס דער עיקר צוועק פון דער באשעפעניש איז. עס ווערט דערמאנט אז מ'האט געברענגט א שאלה פאר ר' חיים קניבסקי בנוגע דעם ענין.

4. אתרוג של מצוה: אויף אן אתרוג של מצוה מאכט מען יא א ברכה (הנותן ריח טוב בפירות), אבער אויף הדסים נישט (ווייל זיי זענען מוקצה למצוותן). אויך ווערט דערמאנט דער מנהג אויף יום כיפור ארומצוגיין מיט אן אתרוג אריינגעשטאכן מיט נעגלעך.

5. עפרפיום – צי דארף מען א ברכה? אויף עפרפיום וואלט מען לכאורה געדארפט מאכן "בורא מיני בשמים", אבער מ'דארף נאך קלערן וועגן סינטעטישע פראדוקטן (נישט נאטירלעכע בשמים). דער רמב"ם וועט באלד ברענגען א הלכה וועגן דעם חילוק. (זעה ווייטער ביי "ריח בלא עיקר").

6. טאבאק: לויט דעם חשבון וואלט מען אויך געדארפט נאכקוקן פון וואס טאבאק איז געמאכט, כדי צו וויסן וועלכע ברכה צו מאכן. אויף טאבאק איז שוין דער פשט אז מ'דארף מאכן א ברכה, אבער דער עולם פירט זיך נישט אזוי.

ג. ברכה אויף ריח פון מאכלים – מאכל שיש בו ריח

חידושים און הסברות:

1. **שארפע שאלה:** די זעלבע נעגעלעך (cloves) וואס מ'שמעקט ביי הבדלה, לייגט מען אריין אין מאכלים — פיש, פלייש, אא"וו. ווען מ'ברענגט א פארציע פיש מיט שפיזן וואס שמעקן גוט, פארוואס מאכט מען נישט "בורא מיני בשמים"? **מה נפשך** — אדער מ'זאגט א ברכה לבטלה ביי הבדלה (אויב ריח איז נישט מחייב א ברכה), אדער מ'פארגעסט צו מאכן ברכות אסאך מאל א גאנצע וואך אויף ריח פון מאכלים.

2. **דער רמב"ם שטיטה:** ביי א מאכל שיש בו ריח (מ'האט אריינגעלייגט ספייסעס לשם ריח), איז דער עסן דער עיקר און דער ריח איז טפל — מ'מאכט נישט קיין באזונדערע ברכה אויף דעם ריח. אבער עס ווערט צוגעגעבן אז לכאורה דארף מען נאך מער טראכטן וועגן דעם ענין.

ד. מוגמר (incense) — ברכה און זמן

דער רמב"ם ווערטער: מוגמר — א זאך וואס מ'צינדט אן כדי ארויסצוברענגען א גוטע גערוך (אזוי ווי "incense sticks" היינט). דער מנהג איז געווען צו ברענגען מוגמר ביים סוף פון א סעודה, אלס א הנאה פאר די געסט.

פשט: מ'מאכט א ברכה אויף מוגמר ווען מ'צינדט עס אן צו שמעקן.

חידושים און הסברות:

1. ווען מאכט מען די ברכה: **מ'מאכט די ברכה נאר "עד שתעלה תמרתו"** — ווען דער רויך הייבט אן ארויפצוגיין. דאס מיינט: אפילו פאר מ'שמעקט עס, אבער נאכדעם וואס דער רויך קומט ארויס. **פארקערט:** אויב מ'שמעקט עס שוין אבער דער רויך איז נאך נישט זיכטבאר, מאכט מען נישט.

2. **דער לשון "תמרתו"** (נישט "עשנו") איז אינטערעסאנט — עס מיינט ווי א תמר (פאלם), דער רויך גייט ארויף גלייך.

3. **ברכה אויף מוגמר — עץ אדער עשב:** אויב מ'נוצט עץ פאר מוגמר — מאכט מען "בורא עצי בשמים". אויב עס איז אן עשב — מאכט מען "בורא עשבי בשמים". (די זעלבע כללים ווי ביי שמעקן אליין).

ה. שמן של אפרסמון — בורא שמן ערב

דער רמב"ם ווערטער: "שמן של אפרסמון וכיוצא בו — מברכין עליו בורא שמן ערב."

פשט: אפרסמון איז געווען א ספעציעלע פרוכט/פלאנץ וואס האט געוואקסן אין ארץ ישראל (געגנט פון יריחו, עין גדי). לויט מפרשי המשנה תורה איז עס היינט נישט מצוי. דער שמן דערפון האט באקומען א ספעציעלע ברכה: "בורא שמן ערב".

חידושים און הסברות:

1. "ערב" מיינט נישט "זיס" ווי צוקער (מתוק), נאר "בטעם" — אנגענעם, געשמאק. ביי א גערוך מיינט "ערב" אז עס איז א זיסע/אנגענעמע גערוך, נישט ממש מתוק. דער חידוש איז אז שמן געווענטלעך איז בלויז צום שמירן, אבער דער שמן האט אויך א "ערב" — א ריח.

2. **Essential oils היינט:** עס ווערט געפרעגט צי היינטיגע "essential oils" וואלטן אויך באקומען די ברכה "בורא שמן ערב". עס ווערט חילוק'ט: עס איז דא ווען אויל האלט נאר דעם גערוך (פון אנדערע בשמים אריינגעלייגט), און עס איז דא ווען דער אויל אליין האט די גערוך. נאר ווען דער שמן אליין האט מצד עצמו א ספעציעלע ריח (ווי אפרסמון) באקומט עס "בורא שמן ערב".

דער רמב"ם ווערטער: "אבל שמן זית שכפשו או טחנו עד שהחזיר ריח נודף — מברך עליו בורא עצי בשמים."

פשט: שמן זית וואס מ'האט באארבעט (געקוועטשט אדער צעמאלן) ביז עס האט באקומען א שטארקע גוטע גערוך — מאכט מען נישט "בורא שמן ערב", נאר "בורא עצי בשמים", ווייל עס שטאמט פון א בוים/פרוכט.

חידושים און הסברות:

דער חילוק צווישן שמן אפרסמון (בורא שמן ערב) און שמן זית (בורא עצי בשמים) איז: שמן אפרסמון האט מצד עצמו א ספעציעלע ריח, אבער שמן זית'ס ריח קומט נאר דורך באארבעטונג — דערפאר באקומט עס נישט די ספעציעלע ברכה.

ז. שמן שבשמו — בורא מיני בשמים

פשט: אויב מ'האט אריינגעלייגט בשמים אין אויל (אזוי ווי שמן המשחה), שמעקט דער שמן יעצט, אבער נישט פון זיין אייגענע אויל, נאר פון די בשמים וואס מ'האט אריינגעלייגט — מברך עליו "בורא מיני בשמים".

חידושים און הסברות:

דער שמן באקומט די ברכה פון די בשמים וואס זענען אריינגעלייגט געווארן, נישט פון דעם שמן אליין. דאס איז דער רמז: שמן שבשמו — דער שמן'ס ברכה גייט נאך זיין "שם", ד.ה. נאך דעם וואס גיט אים דעם ריח.

ח. הביאו לפניו שמן והדס — מברך על ההדס ופוטר את השמן

דער רמב"ם ווערטער (משנה): "הביאו לפניו שמן והדס — מברך על ההדס ופוטר את השמן."

פשט: ווען מ'ברענגט שמן (שמן זית מיט גוטע גערוך) און הדסים (עצי בשמים), מאכט מען קודם אויף די הדסים און מ'איז פוטר דעם שמן.

חידושים און הסברות:

ביידע — שמן זית און הדס — האבן די זעלבע ברכה "בורא עצי בשמים", דערפאר קען איינע פוטר'ן די אנדערע. דאס באשטעטיגט אז שמן סתם (אן "מפוסם") מיינט עצי.

ט. הביאו לפניו בושם שעין ובושם שעץ — צוויי ברכות

פשט: ווען מ'האט ביידע — עשבי בשמים און עצי בשמים — מאכט מען צוויי באזונדערע ברכות, איינע פוטר'ט נישט די אנדערע.

י. הביאו לפניו יין ושמן — סדר הברכות ביי סעודה

דער רמב"ם ווערטער: "הביאו לפניו יין ושמן — יוצא יין בימינו ושמן בשמאלו, מברך על היין ושותהו, ואחר כך מברך על השמן ומריח בו, ותהבו בראש השמש."

פשט: ווען מ'ברענגט יין און שמן (גוט-שמעקעדיגע אויל): יין איז חשוב'ער, נעמט מען עס אין רעכטע האנט. מ'מאכט קודם א ברכה אויף יין, טרינקט, דערנאך מאכט מען אויף דעם שמן און שמעקט. דערנאך ווישט מען עס אריין אויף דעם קאפ פון דעם שמש (דער באדינער).

חידושים און הסברות:

1. "תהבו בראש השמש" ווערט אויסגעטייטשט אלס א מנהג טיפ — אנשטאט אריינצווישן די הענט אין א נעפקין, גיט מען דעם שמש (באדינער) דעם טייערן אויל אויפן קאפ, אלס א מתנה/טיפ. דאס שטימט מיט וואס מען האט פריער געלערנט ביי סדר הסעודה, אז מען האט פירות אריינגעלייגט אין מויל פון די שמים.

ו. שמן זית שכפשו — בורא עצי בשמים

פשט: שושנה, חלפי המים, ורד — זענען עצי בשמים. נרד פון א גארטן איז עצי בשמים, פון פעלד איז עשבי בשמים. מי ורד (רויז-וואסער) איז אויך א בשמים.

חידושים און הסברות:

1. **חילוק צווישן שושנה און ורד:** דער זוהר זאגט אז שושנה איז א רויז, אבער רוב פוסקים און מפרשי תנ"ך האלטן אז שושנה איז א סארט לילי (א ברייטערע בלום), און ורד איז א רויז. דאס איז די פשטות פון די משנה. פראקטיש איז נישטא קיין חילוק, ווייל ביידע זענען עצי בשמים.

2. **חילוק צווישן נרד של גינה און נרד של שדה:** וואס וואקסט אויף אילנות/ביימער אין א גארטן איז עצי בשמים, און וואס וואקסט אויף דער ערד/גראז איז עשבי בשמים.

3. **מי ורד (רויז-וואסער)** איז א דיסטילירטע פארפיום פון רויזן.

4. **לבונה:** מען מאכט נישט קיין ברכה אויף לבונה, ווייל לבונה איז א זאך וואס מען האט מקטיר געווען פאר עבודה זרה.

יד. **דריי סארטן ריח וואס מען מאכט נישט קיין ברכה**

דער רמב"ם ווערטער: "שלושה מיני ריח טוב אין מברכין עליהם: (1) ריח טוב שאסור להריח בו, (2) ריח טוב שאין עשוי להריח בו [נאר צו באזייטיגן א שלעכטע ריח], (3) ריח שאין עשוי להריח בו [נישט געמאכט צום שמעקן]."

פשט: דריי קאטעגאריעס פון גוטע ריחות וואו מען מאכט נישט קיין ברכה: (1) אסור'ע ריחות (ווי עבודה זרה, ערוה), (2) ריחות וואס זענען נישט פאר פאזיטיווע הנאה נאר צו פארטרייבן א שלעכטע ריח, (3) ריחות וואס זענען נישט געמאכט צום שמעקן.

חידושים און הסברות:

ביי קאטעגאריע (2) — עס ווערט פארגעגליכן צו "שותה מים לצמא" — ס'איז נישט קיין פאזיטיווע הנאה, נאר באזייטיגונג פון א נעגאטיוו. ווי וואסער וואס מ'שלינגט אראפ — ס'איז נישט קיין הנאה-דיגע זאך.

טו. **בשמים של עבודה זרה ובשמים של ערוה**

דער רמב"ם ווערטער: "בשמים של עבודה זרה או בשמים של עריות אין מברכין עליהם."

פשט: אויף בשמים פון עבודה זרה אדער פון ערוה מאכט מען נישט קיין ברכה.

חידושים און הסברות:

1. **עבודה זרה:** מ'טאר נישט גיין אין א קירכע (טשורטש) און שמעקן די בשמים דארט — ס'איז בשמים של עבודה זרה אדער תקרובות עבודה זרה.

2. **וואס מיינט "עריות"?** דער רשב"א האט זיך געוואונדערט אויף דעם און זאגט אז עס מוז זיין באופן וואס "עיניה של יצר הרע" איז דא — א סימן לעבירה. פון די מפרשים זעט מען אויס אז דער רמב"ם האט דעם פרט פון "בשמים של עריות" אליין צוגעלייגט — עס שטייט נישט קלאר אין דער גמרא.

3. **ווער איז "ערוה" אין דעם קאנטעקסט?** עס ווערט מסתבר אז "ערוה" מיינט טאקע אן אשה אסורה עליו — אפילו זיין אייגענע ווייב ווען זי איז נדה, אדער א שוועסטער (וואס איז זיכער אן ערוה). דער רמב"ם שיטה איז אז ביי אן ערוה וואו עס זענען דא הרחקות (ווי אשת איש, נדה), **טאר מען גארנישט שמעקן די בשמים שעליה** — דאס איז נישט נאר א ענין פון ברכה, נאר א ממש'ע הרחקה. אבער ביי אן ערוה ווי א שוועסטער, וואו עס זענען נישטא קיין דיני הרחקות (מען מעג זיין מיט איר ביחוד), מעג מען שמעקן, אבער א ברכה מאכט מען נישט.

2. שמן האט געדינט סיי פאר ריח (בשמים) און סיי פאר סיכה (ווי שאמפון) — עס איז געווען געשמאק צו האבן אין די האר.

[דיגרעסיע: תלמיד חכם און בשמים] — פון הלכות דעות: א תלמיד חכם טאר נישט ארויסגיין מיט בשמים אין גאס, ווייל בחורים פלעגן דאס טון כדי מיידלעך זאלן זיי כאפן. דאס איז נאר א פרט פאר תלמידי חכמים — א פשוט'ער מענטש מעג, א חסיד'ישער איד מעג אויך. דער תלמיד חכם, נאכ'ן זיין מיט זיין ווייב, גייט ער אין טבילת עזרא, און אז עס שמעקט פון אים, ווייסט מען אז ער האט זיך אנגעשמירט — דאס איז די סיבה פארוואס עס איז א גנאי.

יא. **בושם שערבו הרוכל — מישונג פון בשמים**

דער רמב"ם ווערטער: "בושם שערבו הרוכל — ווען א סוחר האט צוזאמגעמישט פארשידענע מיני בשמים, מאכט מען בורא מיני בשמים."

פשט: ווען פארשידענע סארטן בשמים ווערן צוזאמגעמישט, מאכט מען די כוללת ברכה "בורא מיני בשמים".

חידושים און הסברות:

עס ווערט אויפגעברענגט א חילוק צווישן בשמים און עסן: ביי עסן איז נישטא אזא הלכה אז ווען מען מישט צוויי מינים (למשל פאטעטאס מיט פעפלעך) מאכט מען א שהכל. ביי עסן זוכט מען וועלכע איז דער עיקר און וועלכע איז דער טפל. אבער ביי בשמים, ווען מען מישט צוזאמן פארשידענע מינים, מאכט מען איין ברכה "בורא מיני בשמים" — **נישט ווייל מען זוכט א עיקר, נאר ווייל עס פאסט ליטעראלי:** "בורא מיני בשמים" מיינט ער האט באשאפן פארשידענע מיני בשמים. דאס איז נישט ווי "שהכל" וואס איז א כוללת ברכה; "מיני בשמים" מיינט ממש אפאר מינים, און דאס פאסט גראדע ווען עס זענען דא צען מינים צוזאמגעמישט.

יב. **נכנס לחנותו של בושם — אריינגיין אין א בשמים-געשעפט**

דער רמב"ם ווערטער: "הנכנס לחנותו של בושם שיש בו מינים הרבה — מברך. נכנס ויצא ונכנס ויצא כל היום כולו אינו מברך אלא אחת. נכנס ויצא ונכנס ויצא — מברך על כל פעם ופעם."

פשט: ווער עס גייט אריין אין א בשמים-געשעפט וואו עס שמעקט גוט פון פארשידענע מינים, מאכט ער א ברכה. בלייבט ער אינעווייניג דעם גאנצן טאג — נאר איין ברכה. גייט ער ארויס און קומט צוריק אריין — א נייע ברכה יעדעס מאל.

חידושים און הסברות:

דער חילוק ווערט ערקלערט: ווען מען בלייבט אינעווייניג דעם גאנצן טאג, איז עס ווי א לאנגע סעודה וואו מען מאכט איין ברכה אנפאנג — נישט ווייל מען הערט אויף צו האבן הנאה, נאר ווייל די ברכה דעקט צו דעם גאנצן המשך. אבער ווען מען גייט ארויס און קומט צוריק, איז יעדעס מאל א "פרישע הנאה" — א נייע אווערנעס פון דעם ריח.

[דיגרעסיע: ספרדישע מנהג ביי הבדלה] — ביי ספרדישע אידן ברענגט מען שבת ביינאכט אין שול כמה מיני בשמים — מענטשן ווייסן וואס איז עשבי בשמים, וואס איז עצי בשמים, און עס שמעקט זייער געשמאק אין ביהמ"ד. **אבער אויף "עראק" (ליקעריש-שמעקעדיגע משקה) מאכט מען נישט קיין "בורא מיני בשמים"** — ווייל עס איז נישט קיין ריח, נאר א טעם.

יג. **ספעציפישע בשמים — שושנה, ורד, נרד**

דער רמב"ם ווערטער: "על השושנה וחלפי המים מברכין עליהן בורא עצי בשמים. נרד של גינה — עצי בשמים, של שדה — עשבי בשמים. הורד ומי ורד..."

4. **[דיגרעסיע:]** פריער פלעגן מענטשן/פרויען טראגן א נעקלעס מיט ממש א שטיקל בשמים — דאס איז געווען דער עיקר בושם, נישט ווי היינטיגע פערפיום'ס.

יז. **בשמים של מסיבת גוים — דין רוב**

גמרא/הלכה: "בשמים של מסיבה של גוים — אין מברכין עליהם." סתם מסיבה פון גוים, ווען זיי ברענגען בשמים, מאכט מען נישט קיין ברכה, ווייל סתם מסיבת גוים איז פאר עבודה זרה.

פשט: אז אידן קומען זיך צוזאם, לויבן זיי דעם אייבערשטן. אז גוים קומען זיך צוזאם, לויבן זיי זייער געטשקע. דערפאר איז סתם מסיבת גוים פארבונדן מיט עבודה זרה.

חידושים און הסברות:

1. **דין רוב ביי ספק ריח:** די גמרא זאגט: "הוי מהלך חוץ לדרך והריח ריח טוב" — איינער גייט אריין אין שטאט און שמעקט א גוטע ריח, ער ווייסט נישט צי ס'קומט פון אידן אדער פון גוים. **אם רוב עיר גוים — אין מברך (מ'גייט בתר רוב). אם רוב ישראל — מברך.**

2. **צי רוב שייך ביי ריחות:** ס'איז דא א מחלוקת, אבער רוב פוסקים זאגן אז שייך א רוב ביי ריחות.

3. **פראקטישע דוגמא:** ער פארט אין א רעסטאראנט, א האלבער דינט עבודה זרה, א האלבער מיינט דעם אייבערשטן — מ'גייט נאך רוב. אדער א גאנצע שטאט האט געמאכט א פייער מיט בשמים, און ס'איז דא רוב יודן — מאכט מען א ברכה.

יח. **שמש ביי הבדלה — רמ"א**

חידוש: דער רמ"א זאגט אז די שמש (סערווער) זאל אויך מאכן א ברכה אויף בשמים ביי הבדלה. ווען דער שמש גייט דורך נאכדעם וואס יעדער האט שוין געשמעקט די הדסים — ער שמעקט דעם ריח וואס איז נאך פאראן, און דאס איז א שאלה צי דאס איז "ריח בלא עיקר" (ווייל יעדער האט שוין געהאקט/געשמעקט די הדסים).

עד כאן פרק ז' סימן קע"ט.

4. דער רמב"ם זאגט אז חיבוק ונישוק מיט א שוועסטער איז "מגונה מאוד" — סאו קען זיין אז שמעקן בשמים שעליה איז אויך עפעס פראבלעמאטיש.

5. **פראקטישע נקודה:** "איך האב נישט קיינמאל געהערט איינער זאל מאכן א ברכה אויף די פארפיום פון אן אנדערע פרוי" — דאס איז דאך אן עבירה.

6. עס ווערט אנגעהויבן א שאלה צי דער דין פון "עריות" אפליצירט אויך ביי זכרים (איסור קורבה לזכרים), אבער די דיסקוסיע ווערט נישט פארענדיגט.

טז. **ריח בלא עיקר — בגדים המוגמרים און פערפיום**

דער רמב"ם/הלכה: איינער וואס שמעקט בגדים וואס האבן א גוטע ריח מאכט נישט קיין ברכה, ווייל ס'איז ריח בלא עיקר — ס'איז נישט עיקר בשמים, נאר א ריח וואס איז אריבערגעגאנגען אויף דעם בגד.

פשט: ווען דער ריח איז נישט אין דעם עיקר'דיגן בושם-חפץ אליין, נאר אין עפעס וואס האט אויפגענומען דעם ריח (ווי א קלייד), מאכט מען נישט קיין ברכה.

חידושים און הסברות:

1. **פערפיום (perfume):** רוב פערפיום'ס זענען א וואסער-באזירטע מישונג וואס מ'שפריצט אויפ'ן מענטש. צי איז דאס אויך "ריח בלא עיקר" ווי בגדים המוגמרים? דער מסקנא איז אז פערפיום איז נישט ווי בגדים המוגמרים — פערפיום איז מער צוגעגליכן צו **בשמים שכתשן** (צעמאלענע בשמים), וואו דער עיקר בושם איז נאך פאראן אין דער מישונג, און **לכאורה מאכט מען יא א ברכה דערויף.**

2. **חילוק צווישן סמאוק (רויך/ריח אן א פיזישן עיקר) און א טראפל פערפיום:** ביי בגדים המוגמרים איז דער ריח ווי "סמאוק" — ס'איז נישט דא קיין פיזישער בושם-חפץ. אבער ביי פערפיום איז דא א פיזישע טראפל וואסער מיט בשמים-אינגרעדיענטן.

3. **דיאדערענט (deodorant):** דיאדערענט איז זיכער **נתלהב ריח** (געמאכט צו באזייטיגן שלעכטע ריח), נישט עיקר בושם. אבער עס ווערט אויך געפרעגט: דיאדערענט האט דאך א גוטע ריח, און דער מענטש לייגט עס ווייל ער וויל א גוטע ריח — צי איז דאס זיין "קאלאן/פערפיום"? דער מסקנא: **ס'איז דא א חילוק צווישן קאלאן (cologne) און דיאדערענט** — קאלאן איז פאר ריח, דיאדערענט איז פאר באזייטיגן שלעכטע ריח, און "לכולי עלמא" זענען זיי צוויי באזונדערע זאכן.

תמלול מלא

ס'קען זיין אז, איך ווייס נישט, ס'איז דא וואס זאגן אז אמאליגע צייטן איז נישט געווען... מען האט געדארפט אסאך מאל באקעמפן שלעכטע ריחות, ווייל ס'איז נישט געווען די סעניטעישאן, ס'איז נישט געווען דאס, ס'איז נישט געווען יענץ. ממילא איז עס מער אריינגעקומען אין די טאג-טעגליכע צו מאכן גוט שמעקן.

ס'קען אויך זיין אז אונז זענען סתם, אונז זענען וויאזוי זאגט מען דאס? אונז עפרישיעטן נישט קיין איידעלע, איידעלע הנאות. אונז זענען אביסל גראבע יונגען, און אונז זענען... אזויווי די גמרא זאגט אז ס'איז דא א נשמה נהנית פון ריח.

הודעה וועגן די מגבית

שוין, בעפאר מיר גייען ווייטער מיט די שיעור, וויל איך דערמאנען אז די טעג גייט פאר א גרויסע קאמפיין, א מגבית פאר די בית המדרש אהלה למחשבה, די בית המדרש אין וועלכע אונז לערנען פאר די דאזיגע שיעור, בית המדרש פון מיינ ידיד און שותף הרב הגאון רבי יצחק, וואס לערנט פאר נאך אסאך שיעורים אין פארשידענע חלקי התורה, טיפע שיעורים בנגלה ובנסתר, טעמו וראו כי טוב, ואשרי חלקו די אלע וואס שטיצן און ספאנסערן די שיעורים און אזוי ווייטער.

הלכות ברכות פרק ט' — ברכות אויף ריח טוב

הקדמה: פארוואס לערנט מען נישט מער הלכות ברכת הריח

Speaker 1

רבותי, מיר גייען לערנען הלכות ברכות פרק ט'. יא?

Speaker 2

יא.

Speaker 1

זאג זאג. סאו, אונז גייען לערנען מיט די ברכה, אונז זעען דאך הלכות ברכות, אונז גייען לערנען אלע ברכות אויף שמעקן גוטע זאכן.

סאו, ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, אמאליגע צייטן זעט אויס אז מענטשן האבן זיך אסאך מער עוסק געווען אין דעם. היינט איז עס נישט אזא גרויסע עסק. אונז האבן נישט אזא... ס'איז דא זאכן ווי פערפיום, ס'איז דא זאכן ווי זאכן וואס מאכן אין די הויז גוט שמעקן, אבער אונז פייען נישט אזויפיל אטענשאן צו דעם.

פון א געוויסע אה... געוויסע חיה, א בעל חי וואס הייסט אייל המוסק, וואס איז א סארט אייל, א סארט אה... וואס איז אן אייל? אייל איז דער... אזא הירש'ל. א ווידער וואס לויפט ארום אין די מדבריות. יא. אה... וואס דאס איז א מין חיה, **מברך בורא מיני בשמים.**

Speaker 2

מממ.

Speaker 1

דאס איז ווי דער שהכל פון די שמעקס.

Speaker 2

יא, איך האב דאס געזען.

Speaker 1

ואם הוי פרי הראוי לאכילה, ער האט געברענגט אן אתרוג מיט א פיסם, וואס יעצט האט מען עס נאר געשמעקט, מ'האט הנאה פון די גראך און מ'מאכט א ברכה אויף די גראך, **מברך שנתן ריח טוב בפירות.**

Speaker 2

אקעי, גוט.

דיסקוסיע: צי מאכט מען א ברכה ווען מ'גייט אריין אין א גראסערי?

Speaker 1

דרך אגב, דאס וואס דו זאגסט אז היינט מאכט מען נישט קיין עסק דערפון, ס'איז אבער יא אמת, זייער אסאך מאל מענטשן ווייסן פשוט נישט אז מ'דארף מאכן א ברכה. אסאך מאל אן אתרוג למשל, אן אתרוג של מצוה דארף מען לערנען די הלכה אז אויף די אתרוג מאכט מען יא א ברכה דרך אגב, נישט אויף די הדסים. אבער למשל...

Speaker 2

און מ'קען עס זען, ס'איז דא די יום כיפור מענטשן גייען ארום מיט אן אתרוג וואס איז אריינגעשטאכן אינסייד, ווייל פאלס אנשיין אפשר דארף מען מאכן ביידע ברכות.

Speaker 1

אמת, אמת. אבער למשל, די זעלבע זאך איז, ס'איז דא זאכן, איך געדענק נישט יעצט אויף די מינוט, מ'ברענגט א פסם מאכל וואס האט אזא... אדער א פרי מיט פלאוערס, מענטשן ברענגען פלאוערס פאר א שמחה, דארף מען מאכן א ברכה.

Speaker 2

אפשר קען זיין, זיכער, ס'איז נישט קיין ספק. אדער סתם פירות. דרך אגב, ס'איז מיר איינגעפאלן א גוטע פראגע פון דעם. דו גייסט אריין אין גורמא גלאט, אין די געשעפט, די ערשטע זאך לייגן זיי די פירות אויף די זייט.

Speaker 1

די בעקערי שמעקט, די בעקערי.

Speaker 2

אה, די בעקערי, ניין, די בעקערי איז אין די בעק. אלעמאל אין יעדע געשעפט, כמעט יעדע עסקה, יעדע גראסערי אויף די וועלט, אזוי האבן זיי א חכמה די גראסערי מאכער וואס זיי דארפן טון, לייגט מען אין די פראנט די גרינע פרוכט און די זאכן, און אסאך מאל האט עס א שמעק, און מ'דארף אויף דעם מאכן א ברכה. ס'איז נישט קראנט.

Speaker 1

איך וואלט נישט געזאגט אז מ'דארף מאכן אויף דעם א ברכה, ווייל קודם כל ס'איז נישט דא אזא ברכה אויף עפעס וואס איז אין די בעקגראונד, עפעס וואס דו האסט הנאה דערפון.

Speaker 2

ווערט דאך דאס געזאגט! דער מענטש גייט יעצט שאפינג.

און מיר מיינען, אזוי איז דאך אויך דא אזא בחינה פון ריח וואס נישט יעדער איינער האט א הנאה דערפון, און מ'דארף טועם זיין כדי מ'זאל וויסן. און מ'איז עס טועם דורך אריינקומען אין די חמרא דמשתל בוסיא, אזויווי מיר לערנען ווייטער. רבי יצחק איז די חמרא דמשתל בוסיא על מיני בשמים טובים וריחות טובים. שוין, און אזוי האבן נאך רבי יושע וואס העלפט אויך די זעלבע זאך, נישט נאר מיר.

הלכה א': די כללי'ע חיוב פון ברכת הריח

Speaker 1

שוין, איז אזוי, זאגט די רמב"ם: **"כשם שאסור לו לאדם ליהנות במאכל ובמשקה קודם ברכה"**, אזויווי מיר האבן פריער געלערנט אז ס'איז אסור הנאה צו האבן פון סיי וואס אן א ברכה, אזויווי די רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז אפילו א שטיקל דער ענין פון הנאה האבן אפילו שעות פון א שטיקל גזילה.

"כך אסור ליהנות מריח טוב קודם ברכה." מען טאר אויך נישט הנאה האבן פון א ריח טוב פאר א ברכה.

דער חידוש פון ברכת הריח

ס'איז א גרויסע חידוש, ווייל ווען א מענטש נעמט א מאכל און א משקה, נעמט ער עס צו פון יענעם. שמעקן איז זייער שווער, ווייל ס'איז נישטא אזא זאך ווי גנב'ענען שמעקן. וואס איז דען שייך "כלו יתמלא" אז דו האסט עס געגנב'עט? וויבאלד אן ארעמאן גייט לעבן א הויז פון אן עושר וואו ס'שמעקט ארויס פון עסן, ס'איז אים נישט חסר גארנישט. ס'איז זה נהנה וזה לא חסר.

אפשר טאקע וועגן דעם ברענגט די גמרא עקסטערע לימודים. אפשר איז דאס דער ענין, ס'איז נישט דווקא... קען זיין אז יענץ איז אויך אן ענין, אבער אזוי ווי דו זאגסט, **"כל הנשמה תהלל י-ה"**, למעשה האסטו הנאה. דארפסטו פשוט על כל פנים דאנקען דעם אייבערשטן.

אבער לכאורה וועגן דעם טאקע ברענגט די גמרא נאך א לימוד. דער כסף משנה ברענגט אין זייט אז ס'שטייט אין די גמרא טאקע דער פסוק, **"כל הנשמה תהלל י-ה"**, **דבר שהנשמה נהנית ממנו.** לכאורה וועגן דעם, ווייל ס'איז נישט גענוג די פשוטע זאך פון "אסור ליהנות", ווייל ס'איז טאקע אן אנדערע סארט זאך אביסל. אבער די נשמה...

Speaker 2

מיינסט אז **"כל הנשמה תהלל י-ה"** מיינט דאנקען אויף די נשימה?

Speaker 1

יא, אזוי זאגט די גמרא. **"כל הנשמה תהלל י-ה"** מיינט דאנקען אויף די נשימה. **דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף.** יא. ס'איז אינטערעסאנט אז מ'לערנט פון דעם ארויס, ווייל פשוט דארט מיינט **"כל הנשמה תהלל י-ה"** אז יעדער אטעם איז מחייב גדלות השם, אויף אן אטעם. די נשמה אליין איז מהלל י-ה. דער מענטש זאל דאנקען אויף זיין נשימה, אויף זיין ריח.

די פארשידענע ברכות אויף ריח טוב

Speaker 1

זאגט ער אזוי, **מקצר ברכת הריח טוב.** וואסערע ברכה איז עס?

זאגט ער אזוי, **אם היה זה שיש לו הריח עץ או מין עץ,** אויב דער גוטער שמעק איז א בוים אדער עפעס וואס קומט פון א בוים, בלעטלעך פון דעם בוים, איז מאכט ער **"בורא עצי בשמים"**, ער דאנקט דעם אייבערשטן וואס האט באשאפן ביימער פון בשמים.

ואם היו עשב, אויב ס'איז א זאך וואס וואקסט ווי גראז, **או מין עשב, מברך "בורא עשבי בשמים"**, גראזן פון בשמים.

ואם היו לא מן העץ ולא מן האדמה, אויב ס'איז נישט פון א בוים און נישט פון אדמה, **כגון המור,** א זאך וואס שמעקט זייער גוט וואס הייסט מור, זיי זאגן אז די היינטיגע... ס'הייסט "מאסק", איך מיין אויך היינטיגע צייטן נוצט מען עס, ס'איז א געוויסע באשעפעניש, **כגון המור שיוצא מן החיה,**

אבער דאס וואס דו זאגסט, דו זאגסט דאך אזוי, "הרחב פיך ואמלאהו". מענטשן נאשן דאך א גאנצן טאג, יעדער טראכט נישט וואס ער טוט, ער מאכט נישט קיין ברכה. יעדער איד ווייסט, אפילו מ'טראכט נישט, מאכט מען א ברכה אן טראכטן. אזוי גייט דאך א איד, ער מאכט א ברכה, ער מורמלט זיך א ברכה.

דארף מען זיך פארטיפן אין הלכות ברכות. די זעלבע זאך, מענטשן האבן פשוט פארגעסן פון די זאך וואס הייסט ברכת הריח. מ'דארף זיך מעורר זיין, איך בין מעורר, אנשטאט פון זיך דזשאסטיפיען, דארף מען זאגן אמת, מ'דארף מאכן א ברכה, און ס'איז א גוטע זאך, ס'איז אן אפארטוניטי, מ'קען מאכן א ברכה. אויב איינער פעלט מיר ברכות, איך ווייס נישט וואס, מ'קען מאכן א ברכה, ס'איז נישט קיין שום שאלה נישט.

די איינציגע זאך וואס איך וואלט אפשר מסכים געווען איז, אפשר אויף פערפיום, אדער ממש עפעס וואס מ'לייגט כדי צו האבן א גוטע ריח, אפשר האט מען געדארפט חוקר זיין צו איינער פון זיי איז געמאכט פון עפעס וואס מ'קען מאכן עצי אדער בורא.

Speaker 1

אבער ער האט דאך נישט געמאכט... ס'שטייט נישט אז מ'דארף לייגן, ס'שטייט נישט קיין כוונה, איך ווייס נישט וויאזוי... אויב איינער לייגט אן עולם האדמה איז בורא מיני בשמים. והוא הדין אויף פערפיום, לכאורה וואלט מען געדארפט מאכן א בורא מיני בשמים. מ'דארף, מ'וועט באלד זען מיט בשמים און נישט פראדוקטן. ווייל עפעס וואס מ'לייגט עס זאל זיין א געשמאקע אווירא אין די גראסערי...

Speaker 2

דער איז דאך דאס שמעק פאר א גוט יאר! פון דעם רעדט מען! דאס איז דאך א דבר שיש לו נשמה והנאת הגוף.

ניין, ניין. דו ביסט מחדש חידושים נפלאים שלא שערום אבותינו וואס איז געבויט אויף שכחת התורה, ווייל דער עולם האט אויפגעהערט צו ענדזשויען, און ער זאגט דיר "אה, ס'מאכט נישט קיין שמעק". איך זאג דיר, איך גיי דיר זאגן, מענטשן האבן אמאל געוואוסט, מ'האט געמאכט א ברכה, מ'האט געמאכט א ברכה, מ'האט געמאכט א ברכה. ס'איז נישט קיין שום ספק אז מ'מאכט א ברכה. ס'איז נישט קיין שום ספק אז מ'מאכט א ברכה.

מ'האט פשוט פארגעסן די הלכה. מ'האט פשוט פארגעסן. איך גיי אין שול יעדע סוכות, מענטשן שמעקן זיך די אתרוגים, מ'מאכט נישט קיין ברכה, ס'שטייט אין כלל ישראל אז מ'דארף מאכן א ברכה. מענטשן האבן פשוט, מ'לערנט נישט אויס פאר די קינדער אין חדר הלכות ברכת הריח. ממילא האט מען טענות, לערן דיר אויס די הלכות, קוק אריין אין שולחן ערוך, אבער ס'איז נישט קיין שום ספק אז מ'מאכט אויף דעם א ברכה.

מ'איז מחי' זיך, ס'איז נישט קיין איסור, ס'איז נישט קיין איסור הנאה בלא ברכה, דו האסט הנאה פון די גוטע שמעק, דו מוזט מאכן א ברכה. ס'איז נישט קיין דזשאסט, דו זאגסט אז ברכת הריח איז שוואך, ברכת הריח איז נישט שוואך. ברכת הריח איז א חובה. ס'איז א שאלה צו מ'דארף מאכן א ברכה. די זעלבע זאך אויף די בשמים וואס מ'שמעקט ביי הבדלה, ס'איז א ספק צו מ'דארף מאכן א ברכה ווייל קיינער ענדזשויעט עס נישט.

אבער די זעלבע זאך איז דא אן ענין צו מאכן... יא, אבער אויב ס'שמעקט, מאכט מען א ברכה. אבער דו האסט הנאה דערפון?

Speaker 1

איך פרגע דיר א שאלה. איך פרגע דיר א שאלה. די זעלבע נעגלעך וואס דו שמעקסט ביי הבדלה, לייגט מען אריין אין אסאך מאכלים וואס מ'סערווירט ביי דיר צו עסן, אין פיש וואס דו באשטעלסט. דו האסט א רעסיפי פון פיש, דו מאכסט א ברכה ווען מ'ברענגט דיר אזא פארציע פיש? "אה, ס'שמעקט גוט, בורא מיני בשמים". אדער באזוכט א ברכת בטלה לבטלה, אדער פארגעסטו צו מאכן ברכות אסאך מאל א גאנצע וואך.

Speaker 2

Speaker 1

לא נכון. ער איז נישט אוועק פון די הנאה וואס ער האט. ס'איז דאך א לאנגע סוגיא, דו דארפט האבן א פאוקוס אויף דיין שאפינג. פרגע א מענטש, ס'שמעקט דא? רוב מענטשן גייען נישט באמערקן. נאר אויב דו וועסט זיי זאגן.

Speaker 2

ס'איז אמת, איך פארשטיי וואס דו זאגסט.

Speaker 1

ס'איז אמת, איך רעד פון מיר, איך רעד פון מיר. איך ריייר אן אן אתרוג, איך ריייר אן אן אתרוג.

Speaker 2

ווייל דו האסט פארגעסן פון דעם, טאקע ווייל דו האסט פארגעסן פון דעם. דאס דארף זיין נאר ווען דער... וואס זאגט מען? ווען מ'דאווענט און מ'דאנקט, איז נישטא קיין ברכה אויף א גוטע ווערטער. קודם כל, אפשר איז יא דא, דארף מען טראכטן. אבער די זאכן וואס מ'האט הנאה דארף מען מאכן א ברכה.

אויב איינער מאכט א ברכה ווען ער גייט אריין אין גורמע גלאט ווייל ס'שמעקט גוט, איז דאס א ברכה לבטלה. פארוואס זאל מען נישט זאגן "שפוך חמתך" פאר אלע גוטע זאכן? אזויווי דער רמב"ם ענדיגט, אז מ'קען אריינלייגן דעם אייבערשטן.

איך בין נישט מסכים, איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים. דו רעדסט פון א מענטש וואס האט הנאה, ער נעמט די עסן און ער זאגט "ברוך אתה ה'". פון וואו האסטו הנאה געהאט? פון וואו האסטו הנאה געהאט?

דאס וואס דו פארשטייט, דאס וואס דו זאגסט, איז נישטא קיין ברכה אויף א גוטע ווערטער. דאס וואס דו פארשטייט, דאס איז די שקלא וטריא פון וואס מיר רעדן. מיר האבן דאס אנגענומען, ווען מ'נעמט עפעס א שטיקל, אן אפגעריסענע נעגל וואס מ'נעמט בהבדלה, דעמאלט קומט "בורא מיני בשמים".

אבער דו גייסט אריין אין א געשעפט וואו מ'האט לכתחילה געלייגט דאס כדי צו מאכן א געשמאקע גערוך, און ס'איז איינע פון די זאכן - אדער עצימ, אדער עשבים, אדער מינים, אדער אלע צוזאמען מאכן מינים - זאגסטו אז מ'מאכט נישט קיין ברכה ווייל דו ווילסט נישט משים זיין דעם ריח.

דו זאגסט אזוי: אויב גייסטו אריין אין א היים און ס'איז דא א דיפיוזער, און דער דיפיוזער איז נישט קיין בעלמא, ס'קען זיין אזא דיפיוזער, און דער דיפיוזער שמעקט נישט גוט.

Speaker 1

אין גורמע שמעקט דאך אויך נישט גוט.

Speaker 2

איך רעד דיר יא פון די פרוכט. מ'האט דאך געלייגט דארט א גאנצע פייל פרוכט, א פרישע פרוכט וואס האט א געשמאקע גערוך. פון דעם רעדט מען דאך. אין שולחן ערוך שטייט איבער פירות. א תפוח, מ'לייגט דארט א תפוח, אן עפל, יא? נאר אויב מ'איז אוועק און מ'האט הנאה.

אבער יעצט קענען מיר אונז איינרעדן, אזויווי דער רבי יצחק בר חיים זאגט, אז מ'איז מיינדפול, ס'איז דא מענטשן וואס זענען מיינדפול. ווייל איך, ווען איך גיי אריין אין גראסערי, איינער פרגעט מיר נאכדעם, "האסט געשמעקט אז ס'איז דא א גוטע גראסערי?" אפשר יא. די זעלבע זאך איז די בעקערי. לעבן די בעקערי איז דא פארשידענע מינים. באלד וועלן מיר רעדן וועגן די בעקערי. פאר בעקערי איז דא אן אנדערע ברכה. באלד וועלן מיר רעדן, דער רמב"ם ברענגט די הלכה אז ס'איז דא א ברכה אויף א בעקערי אויך, דורך אגב. און ס'איז דא א חקירה אין די רמב"ם וואס מ'דארף טראכטן וועגן דעם.

אויף אלע מינים פון די דערמאנטע זאכן וואס מ'מאכט "בורא מיני בשמים"...

דיסקוסיע: צי "בורא מיני בשמים" איז ווי "שהכל"?

Speaker 2

געוויס האב איך געטראכט צו "על הכל" מיינט אויף אלע זאכן וואס שמעקן גוט, באט נישט לעצטענס וואס ער זאגט דא. סתם, איינס פון די פאר זאכן.

Speaker 1

ניין, אזוי ווי "שהכל".

Speaker 2

ניין, ווען דער רמב"ם זאגט אזוי כגון המור שמינה היה מיינט ענייניג וואס שמעקט גוט, סאו... און צוויי זאכן וואלט...

Speaker 1

ניין ניין, די הלכה זאגט נישט אזוי. די הלכה זאגט "על הכל", אז בדיעבד זאגט מען "על הכל" אויב מ'האט שוין געזאגט "מינא" יצא. אבער ס'איז דא נאך א הלכה וועגן דעם.

ספרדישע מנהג: כמה מיני בשמים ביי הבדלה

Speaker 1

דרך אגב, ביי אונז אשכנזים... ביי די ספרדישע אידן, כמעט יעדע ספרדישע ביהמ"ד קומסטו אריין שבת בינאכט ברענגט מען כמה מיני בשמים און מענטשן ווייסן דאס איז עשבי בשמים דאס איז עצי בשמים און ס'שמעקט פיל אינאנצן, ס'איז זייער געשמאק. ס'ווערט א געשמאקע רייד אין ביהמ"ד. אבער אויף די עראק מאכט מען נישט קיין "בורא מיני". ס'שמעקט פון ליקעריש. ס'שמעקט פון ליקעריש. איז עס נישט קיין טעם און נישט קיין רייד.

הלכה ב: מוגמר — ווען מאכט מען די ברכה

Speaker 1

אקעי, איין ווארט נאך על המוגמר, זאגט דער רמב"ם ס'פעלט דיך חסידות. אקעי, איין ווארט נאך על המוגמר. איז דאס וואס מ'האט פריער געלערנט וועגן א זאך וואס הייסט מוגמר וואס מ'פלעגט זיך אמאל פירן אין די גוד אלד דעיס דרך אגב, לאו דוקא ביי חכמים, סתם ביי די סעודה ברענגט מען אריין געוויסע הייסע זאך וואס ברענגט א גוטע שמעק. נישט א הוקא, מ'טוט הוקא היינט. ס'איז א מין זאך. ס'איז דא א זאך ווייסט ווען מען גייט דערויף אויף די פליגער געט מען דאך א ווארעמע נאסע שמאטע וואס ס'האט אויך א גוטע גראך זיך צו וואשן. ס'איז אזא מנהג, קענסט דעם מנהג אויך אין געוויסע רעסטוראנטן אפשר געט מען דאס אויפן פליגער.

אבער דרך אגב, ס'איז דא מענטשן וואס צינדן יא היינט, עס הייסט אז מען מאכט אזא סטיק, ס'איז אזא אינסענס סטיק, מען צינדט עס אן און ס'מאכט א געשמאקע רייד. די סדר איז אמאל געווען מ'מאכט עס ביי די ענד פון די סעודה, מ'קען עס נוצן סעידזש וואס ס'בארוואיגט אביסל. אקעי, ס'מאכט א געשמאקע רייד.

אויב א מענטש צינדט אן עני פון די, מאכט מען א ברכה, עס הייסט מוגמר. יא, דאס איז מוגמר בעיסיקלי. מ'קען עס קויפן, מ'פארקויפט עס נאך, מענטשן מאכן עס, די וואס זענען אין געוויסע קולטורן פירן זיך מער. אבער ס'איז אינטערעסאנט, אמאל איז עס געווען א חלק פון די סעודה. ס'איז ביי די סעודה געווען א געלעגנהייט ווען דער עושר אדער דער בעה"ב האט געוואלט מנהג זיין די געסט פון אלע מיני הנאות, איז ער נישט געווען קארג ביי משקה און ביי עסן.

מוגמר איז א social situation

Speaker 2

א סעודה איז א social situation. איך האב נישט געוואוסט אז דער פשוט'ער איד האט עקסעס צו מוגמר.

ווען מען ברענגט א מאכל, איך האב געפרעגט, ווען מען ברענגט אריין א... איך ווייס נישט וואס די הלכה איז, מען ברענגט א מאכל וואס מען האט אריינגעלייגט זאכן לריח, האב איך אמאל געפרעגט, געזאגט יא, מ'מאכט עס איז... אזוי מוגמר אזא... אזוי...

ברכת הריח איז א חובה, נישט א רשות

Speaker 1

ס'איז נישט אזא זאך, ס'איז נישט אן איסור, "עשר תעשר" איז א ברכה. דו דארפט האבן הנאה פון די גוטע שמעק, מוזטו מאכן, אבער ס'איז נישט קיין רשות. דו דארפט דא זאגן אז ברכת הריח איז שוואכער ווי ברכת הרשות. אקעי, ברכות הנהנין איז זיכער א ברכת החובה, ס'איז נישט קיין שאלה אז מ'דארף מאכן א ברכה. די חילוק איז אויף די בשמים וואס מ'שמעקט ביי הבדלה, דארט איז מיר מסופק צו מ'מאכט א ברכה, ווייל קיינער ענדזשויט עס נישט.

קשיא: פארוואס מאכט מען נישט ברכה אויף ריח פון מאכלים?

Speaker 1

שיין, אבער דעמאלט איז דא אן ענין צו מאכן "בורא מיני בשמים" אויף עפעס וואס ס'וואלט געשמעקט. מ'האט הנאה, אבער די ענין איז, מ'שמעקט עס, אמת, דו האסט הנאה דערפון. איך פרעג דיר א שאלה, ס'איז פשוט, איך פרעג דיר א שאלה. די זעלבע נעגעלעך וואס דו שמעקסט ביי הבדלה לייגט מען אריין אין אסאך מאכלים וואס מ'סערווירט ביי דיר צו עסן, און פיש, וואס איז די רעזעפט פון פיש? מ'מאכט א ברכה ווען מ'ברענגט דיר אזא פארציע פיש? אה, ס'שמעקט גוט, "בורא מיני בשמים".

איך וויל דיר זאגן, מה נפשך, אדער דו זאגסט א ברכה לבטלה ביי הבדלה, אדער דו פארגעסט צו מאכן ברכות אסאך מאל א גאנצע וואך. ווען מ'ברענגט א מאכל, איך ווייס נישט וואס די הלכה איז, ווען מ'ברענגט א מאכל וואס מ'האט אריינגעלייגט זאכן לריח, דער רמב"ם, איך האב פריער געזאגט, דער רמב"ם זאגט אז מ'מאכט... אזוי ווי מוגמר. ניין, נישט מוגמר, א מאכל שיש בו ריח, מ'האט אריינגעלייגט א ספייס לשם ריח. דער רמב"ם, איך האב געזאגט, מ'מאכט נישט קיין ברכה, ס'הייסט א טפל, אבער פאר די ריח דארף מען עקסטער מאכן א ברכה לכאורה. ס'איז נישט קיין... אקעי, איך בין מודה אז מ'זאל טראכטן דערפון.

ברכת הריח איז א פארגעסענע ענין

Speaker 1

אמת, אז מ'דארף אסאך מער טראכטן וועגן ברכת הריח. ר' יצחק האט געברענגט פריער א זייער גוטע הערה, ברוך ה' אז אידן זענען מקפיד אויף ברכת הפירות און אויף אלע זאכן, אבער ברכת הריח איז זייער אזוי ווי אן ענין וואס איז פארגעסן געווארן. און לויט דעם חשבון וואלט מען נאך שארפער געדארפט נאכקוקן וואס טאבאק איז געמאכט און פון וואס דאס איז געמאכט, און מ'זאל וויסן וועלכע ברכה צו מאכן.

זייער גוט, אויף טאבאק האט מען שוין, אמת, דעם פשט אז מ'דארף מאכן א ברכה על האורח, און דער עולם פירט זיך עפעס נישט אזוי. און ווען מ'ברענגט אריין א מאכל וואס האט א גוטע גערוך, דארף מען אויך לכאורה טראכטן וואס זאל זיין דער היתר נישט צו מאכן. טייטש, טשיקן סופ האט א געוויסע גערוך, אבער מ'דארף וויסן וואס איז די הלכה אז א זאך וואס איז שייך לעיקר, און מיר וועלן באלד זען, סתם דברים וואס זענען אינגאנצן גארנישט קען זיין אז מ'מאכט נישט קיין ברכה, ווייל ס'איז סתם א לופט, אזויווי די... אקעי, אמת, ס'איז נישט קיין... איך בין מודה, אבער ס'איז נישט קיין זאך וואס דו קענסט זאגן אז פלייש שמעקט נישט.

"בורא מיני בשמים" — כללית ברכה אדער ספעציפיש?

Speaker 1

גוט, לאמיר ענדיגן די פערעק. לאמיר ענדיגן די פערעק, זעהט, דא איז פריטים וואס מ'קען זיך שטעלן, מ'וועט נאך פילע פריטים זען. אבער א כלל,

שמן של אפרסמון וכיוצא בו מברכין עליו בורא שמן ערב. איז דאך אן אינטערעסאנטע לשון, ערב. ווייל ערב מיינט זיס. ערב, זעהט אויס, מיינט נישט דווקא דאס וואס מ'איז צוגעוואוינט זיס, אזויווי צוקער איז ערב. ס'מיינט אז ס'איז א זיסע גערוך. די ווארט איז, אז עס איז נישט שמן געווענליך. ער האט נישט קיין...

:Speaker 2

איך ווייס שוין ר' ערב, איך זאג ערב מיינט נישט אזויווי מתוק. ערב מיינט בטעם.

:Speaker 1

איך זעה נישט איבער זעה נישט דאס טירות. עס איז דא אזא זאך ווי א זיסע גערוך אויכעט. ס'שטייט ערגעץ אז א מענטש עסט צוקער... ער לייגט אריין מער צוקער אין זיין קאווע, וועט ער זאגן איך טרינק ערב.

:Speaker 2

ניין, איך טרינק מתוק. ערב מיינט בטעם.

:Speaker 1

בורא שמן ערב, אונז טארט שוין א ערב מיינט זיס, זיס מיינט בא אופן אדער ווי א קינד איז זיס, בטעם.

:Speaker 2

קען זיין, קען זיין.

:Speaker 1

איך מיין דער חידוש איז אז שמן, געווענטלעך, שמן איז געמאכט וואס מען שמירט, און דער איז א שמן וואס האט אויך צו דעם א ערב וואס איז רייח.

שמן זית שכפשו — בורא עצי בשמים

:Speaker 1

אבל שמן זית שכפשו או טחנו עד שהחזיר ריח נודף, עס איז אויך דא א וועג פון מאכן שמן זית זאל האבן זייער גוטע גערוך. האט עס געקובש געווערן, אדער צעמאלן, וואס ער האט מאכט זייער גוטע גערוך, מאכט מען נישט קיין בורא שמן ערב, ווייל ערזינלי איז עס א... נאר מען זאגט, **בורא עצי בשמים,** ווייל עס איז עפעס וואס קומט פון די... פון די בוים. פון דער פרוכט.

:Speaker 2

יא. די... יא, יא. און יא. 1995 ברענגט רעד פון אזא, גוט, וואס ווייל עס איז עפעס א געראך, און דאס ברענגט רעד פון אזא. יא.org, א פארסמע. א ס'איז די שעמע-קודקערן. די גאנצע זאך דערפון איז די שעמע-נדער שקיין.

שמן שבישמו — בורא מיני בשמים

:Speaker 1

עס איז דא נאך א וועג פון אין טאקישמעירט שקיין אין די עיין. אנשטאט זאגן צו אדער עס אפשר קען ווערן אויסגעוועפט סאוואס און מ'לייגט עס אריין אין אויל. אזוי האט מען געטון די שמן המשחה. די שמן המשחה האט מען אויך גענוצט אויל מיט פארשידענע מיני בשמים. ס'איז פשוט אז דער שמן שמעקט יעצט, אבער ס'שמעקט נישט פון זיין אייגענע אויל, ס'שמעקט פון די שמן המשחה'ס אויל, פון די בשמים וואס מ'האט אריינגעלייגט. **מברך עליו בורא מיני בשמים.**

יעצט, איז דא אמאל וואס מ'מאכט צוויי... פארשטייט די רמז דא פון שמן שבישמו, באקומט די ברכה פון די בשמים.

הביאו לפניו שמן והדס — מברך על ההדס ופותר את השמן

:Speaker 1

"הביאו לפניו שמן והדס" — דאס האב איך נאר נישט געזאגט, ווייל דאס איז גאר א נייע למדנות אויף א תלמיד חכם, ער איז דער בורא מיני בשמים.

:Speaker 1

ס'איז נישט פארבינדן מיט א סעודה, אבער מיט געלעדענטע געסט האט מען געברענגט מוגמר. ס'איז דא אזא זאך, ס'איז נישט קיין חידוש. היינט, איך קען מענטשן וואס זיי האבן ליב צו ברענגען די שטעקענעס וואס מ'צינדט אן, און מ'ברענגט עס אריין.

דארטן טשעקט מען אויך וועלכע זאך האט מען אנגעצינדן. ס'איז דא זאכן וואס געבן ארויס א גוטן ריח. ס'איז דא זאכן וואס מ'צינדט אן, און דאס ווערט אנגערופן מוגמר.

"עד שתעלה תמרתו" — ווען דער רויך גייט ארויף

:Speaker 1

אין מוגמר, דער מוגמר וואס מ'צינדט אן אז ס'זאל מאכן א גוטן ריח, מאכט מען נאר די ברכה **עד שתעלה תמרתו,** ווען ס'הייבט אן ארויסצוקומען א רויך. אינטערעסאנט, ער רופט עס תמרתו, נישט אשן, נאר תמר, ס'גייט ארויף. תעלה תמרתו, יא, ס'איז א לשון. ס'איז ווי א תמר. אינטערעסאנט, דאס מיינט אפילו פאר ס'שמעקט. מ'האט עס אנגעצינדן, און ס'איז געווארן א שיינע סמאוק. פארקערט, אזויווי אפילו דו שמעקסט עס שוין, אבער פאר ס'קומט נישט די רויך, וועסטו נישט מאכן די ברכה.

ברכה אויף מוגמר — עץ אדער עשב

:Speaker 1

אויב נוצט מען עץ צו נעמען א שטיקל דערפון און פארברענען און מאכן מוגמר, מאכט מען "עצי בשמים". און אויב איז עס אן עשב, אזויווי מ'האט פריער געלערנט לגבי די רוטא, איז מברכים עשבי, אדער מיני, אדער כל מיני, מאכט מען "בורא עשבי בשמים", די זעלבע ווי פריער.

הלכה ג: שמן של אפרסמון — בורא שמן ערב

:Speaker 1

שמן של אפרסמון, ס'איז געווען א סארט פרוכט. איך האב געזען אין זיין רמב"ם, מפרש המשנה תורה, אז ס'איז מער נישט מצוי היינט, אדער אפרסמון וואקסט פלאנצט מער נישט. עפעס א פרוכט וואס מ'פלעגט איינפלאנצן אין די געגנט פון יריחו, עין גדי, ס'פלעגט וואקסן אין ארץ ישראל, אבער ער זאגט אז ס'איז נישט מצוי.

צי אפרסמון איז פערסימאן?

:Speaker 2

אן אפרסמון איז נישט קיין פערסימאן? אזוי רופט מען עס היינט.

:Speaker 1

איך ווייס נישט אויב דאס מאכט שמן. עפעס א געוויסע פרוכט וואס האט ארויסגעגעבן זייער א גוטן ריח. מ'זעט אסאך אין חז"ל אז דאס איז, פאר צדיקים איז אנגעגרייט נהרות וואס האבן א גוטן ריח, אפרסמון. אן אוצר, שמן אפרסמון האט באקומען א ספעציעלע ברכה. ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם **בורא שמן ערב.**

"ערב" מיינט נישט "מתוק", נאר "בטעם"

:Speaker 1

דאנק דיר הרב, וואס האט באשאפן שמן ערב. אינטערעסאנט, ערב מיינט זיס. ער האט א זיסע גערוך, זעהט אויס. אינטערעסאנט אז די גערוך איז שייך זיס.

אבער לכאורה איז דאס נישט דווקא שמן אפרסמון, עניוועי איז היינט צוטאגס **essential oils,** עני קיינד אוו אויל וואס איז ספעציעל נישט סתם אויל. א ספעציעלע אויל...

:Speaker 2

די, ווען מ'איז שוין זעהן. עס איז דא ווען אויל האלט נאר דעם גערוך, און עס איז דא ווען אויל האלט די גערוך. ווייל עס איז גערוך.

:Speaker 1

א מענטש. א תלמיד חכם האט די פרט פון הלכות דעות וואס איז נאר פאר תלמידי חכמים.

איי, איך וועל דיר זאגן פשט, ווייל דער תלמיד חכם, נאכ'ן זיין מיט זיין ווייב, גייט ער דאך אין טבילת עזרא. סאו אז ס'שמעקט, איז פשט ווייל ער האט זיך אנגעשמירט א זיך. אבער דאך, די שמשים קענען דאך יעדער איינער זיין א תלמיד חכם.

דבר שסופו לבוא אינו אדם - בושם שערבו הרוכל

דבר שסופו לבוא אינו אדם. א זאך וואס איז א ספק, מ'ווייסט נישט וואס איז די זאך. אזויווי ביי שהכל נהיה בדברו, אזויווי ס'איז דא א מעשר לכל המחנות ביי פירות, איז דא די בורא מיני בשמים אויף טבעות וואס האבן נישט קיין ספעציפישע ברכה.

זאגט דער רמב"ם, **בושם שריחו וטעמו שוה**, די זעלבע זאך, ווען דער רוכל, דער סוחר, האט צאמגעמישט פארשידענע מיני בשמים, **"בושם שערבו הרוכל"**, וואס דער רוכל האט צאמגעמישט פון פארשידענע מינים, איז אויך **"בורא מיני בשמים"**, אזוי ווי ווען מ'עסט פארשידענע מינים.

דיסקוסיע: דער חילוק צווישן בשמים און עסן

זאגט ער, אבער נכנס... ס'איז נישטא אזא הלכה אז מ'עסט פארשידענע מינים, דרך אגב.

וואס? ס'איז נישטא אזא הלכה אז ווען מ'עסט פארשידענע מינים עסן מאכט מען א שהכל נהיה בדברו.

ניין, אבער פארשידענע שהכל'ס. ס'איז נישטא אזא הלכה. אבער דא איז דא אנדערש ווי עסן. ס'איז נישטא אזא הלכה ביי עסן אז מ'מישט אויס פאטעטאס מיט עפלעך און מ'מאכט א שהכל אויף איינמאל. דא איז דא אן אנדערע זאך, אז מ'מאכט נאר איין ברכה וואס מ'האט עס צאמגעמישט אויף איינס, נישט א מ'זיכט וועלכע איז די עיקר. ס'איז נישטא אזא זאך.

ביי עסן איז אויך וויכטיג וואס דו עסט, וואס איז געמישט, ווען דו עסט אסאך זאכן. ס'איז נישטא קיינמאל וואס ס'ווערט אונטער שהכל. ווען מ'זאגט אז איינס איז די עיקר און איינס איז די טפל, ס'איז נישטא אזא הלכה ביי עסן. נאר דא איז דא א פסוק.

די שאלה איז ווייל רוב זאכן איז בורא מיני בשמים, איז דאך יא א סארט פון עיקר און טפל. ווייל רוב מיני בשמים פון א סוחר, פון א בושם...

ניין, איך מיינן אז ס'איז אנדערש. איך מיינן אז ס'איז אנדערש, ווייל בורא מיני בשמים איז נישט די זעלבע סארט וואס דו רופסט אן אז מ'מאכט א שהכל. שהכל איז דאך א ברכה כוללת, אלעס האט דער אייבערשטער געמאכט. מיני בשמים קען זיין ליטראלי טייטש, ער האט געמאכט פארשידענע מיני בשמים. דו פארשטייסט? סאו, צוויי מינים, ס'פאסט גראדע די ריכטיגע ברכה. ס'איז נישטא עפעס א בורא בושם אליין, נאר שמן ערב אדער...

רייט, אבער ס'איז נישט בורא כל מיני, ס'איז בורא מיני. סאו מיני איז דאך אפאר מינים, אז ער מאכט צען. ווייל דו קענסט נישט יעצט טשעקן וועלכע איז א עין און וועלכע איז א עשב...

ניין, איך זאג נאר אז ס'איז אנדערש, ס'איז נישט עקזעקטלי די זעלבע ווי שהכל. ס'איז נישטא ביי שהכל אזא זאך אז מ'זאל מאכן לכתחילה אויף צוויי מינים צו מישן צו שהכל.

הלכה ה: אריינגיין אין א בשמים-געשעפט

זאגט ער, אבער **"הנכנס לתנותו של בושם"**, איינער גייט אריין אין די סטאר פון איינער וואס פארקויפט בשמים, נישט איינער וואס האט א פרוכט סטאר, ר' זארי, **"שיש בו מינים הרבה"**, וואס דארט זענען דא פארשידענע מיני בשמים און ס'שמעקט גוט, **"מברך"**.

אבער די עיקר הלכה דא איז אז ווען מ'גייט אריין אין די סטאר פון איינער וואס פארקויפט בשמים, האט מען דאך הנאה, מאכט מען גלייך בורא מיני בשמים.

"הביאו לפניו שמן והדס, מברך על ההדס ופותר את השמן". איינער וואס... מ'ברענגט, די משנה הייסט אונז זאגן, מ'ברענגט זיי גוטע שמעקעדיגע שמן און הדסים, וואס הדסים איז עצי בשמים. און מ'ברענגט... מ'מאכט מקודם די ברכה אויף די הדסים, און מ'איז פותר את השמן. פארוואס האבן זיי ביידע ברכות? בורא עצי בשמים, און מ'רעדט דא אויף שמן זית, איז דאך... לכאורה, אזוי ווי מיר זענען מברך, איז עס פאני. מ'וואלט געדארפט זאגן עצי. ס'איז אינטערעסאנט. שמן, מ'זעט אז שמן פשוט אן די ווערטער "מפוסם" אדער דאס, מיינט מען עצי.

הביאו לפניו בושם שעין ובושם שעץ — צוויי ברכות

Speaker 1

שוין, זאגט די רמ"א, **"הביאו לפניו בושם שעין ובושם שעץ"**, מ'האט ביידע, אזויווי **"הביאו לפניו מיני מרקחת"**, איז אויך אז איין ברכה איז איינמאל פותר את חבירו, מאכט מען נישט איין ברכה פותר נישט די אנדערע. מ'דארף מאכן ביידע, מ'דארף מאכן עצי בשמים און עשבי בשמים.

הלכה ד: הביאו לפניו יין ושמן — סדר הברכות ביי סעודה

Speaker 1

שוין, זאגט אונז די רמ"א, וואס טוט מען מיט די ברכות אויף די שמעק אין די סדר הסעודה. **"הביאו לפניו יין ושמן"**, מ'ברענגט יין ושמן. אזוי איז געווען די סדר. וואס איז חשוב'ער? יין איז חשוב'ער. **"יוצא יין בימינו ושמן בשמאלו"**, ווייל די יין איז חשוב'ער. **"מברך על היין ושותהו"**, ער מאכט קודם א ברכה אויף די ויין און ער טרינקט, **"ואחר כך מברך על השמן ומריח בו"**, און ער שמעקט עס.

"ותוחבו בראש השמש" — א מנהג טיפ

Speaker 1

און נאכדעם זאגט די רמ"א אן אינטערעסאנטע זאך, **"ותוחבו"**, מ'האט עס שוין אויך פריער געלערנט, און ער ווישט עס אריין אין די קאפ פון די שמש. איך מיינן אז ס'איז אזא קליינע טיפ וואס מ'פלעגט געבן פאר די שמש. האסט דא א טייערע אויל, און די שמש קען נוצן, איינער זאל אים געבן אביסל גוטע בשמים. סאו אנשטאט אריינצווישן די הענט אין א נעפקין, ווישט ער עס ארויף אויף די קאפ פון די שמש אלס א טיפ. מ'קען זאגן אז ס'איז א מנהג טיפ.

שמן אויף די קעפ פון שמשים

איך מיינן אז ס'איז א קליינע טיפ וואס מ'פלעגט געבן פאר די שמשים. מ'האט דא א טייערע אויל, און די שמשים קענען נוצן אז איינער זאל זיי געבן אביסל גוטע בשמים, סאו אנשטאט עס אריינצווישן די הענט אין דיין נעפקין, ווישט עס ארויף אויף די קאפ פון די שמשים אלס א טיפ.

מ'קען אמאל, א מנהג טיפ, אז די שמשים טענה'ן זיך, מ'האט שוין געלערנט די הלכה פריער ביי די סדר הסעודה, ווי מ'האט שוין געשטאנען דארט די פירות וואס מ'דארף געבן די שמשים, מ'דארף געבן, אריינלייגן אין מויל פון די שמשים, אויך א סארט טיפ, יא.

לכאורה, די שמן פלעגט מען נוצן סיי פאר שמעקן און סיי פאר סיכה, אזויווי אונזערע שאמפון, אבסעס איז געשמאק צו האבן אין די האר. אדער ס'שמעקט גוט אין די האר, ווייל ווער זאגט אז א תלמיד חכם זאל נישט שמעקן? ס'איז א גנאי פאר א תלמיד חכם אז ער שמעקט.

פארוואס? ווייל מ'האט געלערנט אין הלכות דעות אז בחורים דרייען זיך אין די גאס מיט בשמים אז די מידלעך זאלן זיי כאפן, פאר א תלמיד חכם איז דאס באפס נישט. אזוי שפריצן די בשמים פאר די שטריימל, אזוי שטייט אין די גמרא, פאר די מידלעך. אבער א יונגל, א תלמיד חכם, דרייט זיך נישט אזוי. א פשוט'ער מענטש מעג.

כאפטו וואס איך זאג דיר? ס'איז גארנישט ראנג. דאס איז נישט קיין שלעכטע זאך, די שמן איז נישט קיין גוי'אישע זאך, ס'איז א חסיד'ישע איד. ונישט נאר נישט קיין תלמידי חכמים, א חסיד'ישער מעג, ער איז דאך אויך

להריח בו, די סיבה פארוואס מ'לייגט עס איז נישט פאר די פאזיטיוו נאר פאר א ריח רע, וריח זה, ס'איז נישט געמאכט אז מ'זאל עס דערשמעקן, ס'איז געמאכט אז מ'זאל שמעקן עפעס אן אנדערע חלק.

הלכה ה: בשמים של עבודה זרה ובשמים של עריות

יעצט וועסטו שוין זען, די רמב"ם גייט שוין אין די דוגמאות. **כיצד? כיצד?** דאס איז די ערשטע, די דוגמאות פון זאכן וואס מ'טאר נישט. **בשמים של עבודה זרה או בשמים של עריות אין מברכין עליהם.**

דיסקוסיע: וואס מיינט "עריות"?

נו גוט, ערווה מיינט וואס? א פרוי וואס איז אסור פאר אים, אן אשת איש. אפילו א פנויה מיינט מען. זי האט אויף זיך ארויפגעלייגט בשמים. רעדסטו פון א פנויה, נדה, אשת איש? ערווה מיינט ס'זאגט א פרוי אדער ס'מיינט ס'זאגט אן אישה אסורה? דאס איז עפעס וואס איך וויל וויסן, איך ווייס נישט וואס ס'איז די איבערטייטש.

ביי א נדה איז דא אן אנדערע סיבה פון א הרחקה. ביי א נדה איז דא א כלל ביי א מענטש אליין, אז אפילו קול אז א נדה איז נישט אסור, מ'מעג זיין מיט איר ביחוד, רייט? ס'איז דא זאכן וואס מ'זאגט נישט אז ס'איז אסור. ס'איז דא וואס זאגן אז אפילו מיט איר איז טאקע דא, רייט? ס'איז נישט יעדע זאך. ס'איז דא מער הרחקות פון נדה ווי ביי אנדערע פרויען, און ס'איז דא אויך ווייניגער, רייט? רייט, רייט. ס'איז דא ליבוד אשתו, ס'איז דא... אבער...

ניין, איך פרעג סתם, צו "ערווה" מיינט צו זאגן, אפשר מיינט עס פשוט צו זאגן שאר נשים, אדער ס'מיינט ערווה דווקא אשת איש? וואס די פשוט'ע איסור איז אז ער זאל נישט קומען צו קריבה, אפשר זיין אייגענע ווייב, אדער אפילו ס'איז א פנויה וואס איך ווייס וועלכע, לאמיר זאגן ס'איז נאר א איסור דרבנן, אדער דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דאורייתא, ווייס איך נישט, אפשר איז עס א איסור.

אבער דער רשב"א האט זיך געוואונדערט אויף דעם, ער זאגט, ס'איז א סימן לעבירה לחטל עיניה של יצר הרע. סאו לכאורה דארף זיין באיזה אופן וואס ס'איז דא עיניה של יצר הרע.

סאו זייער גוט. ס'זעט אויס דא פון די מפרשים וואס איך זע אויף די זייט דא, זיי זאגן אז דער רמב"ם האט עס אליין צוגעלייגט, ס'שטייט נישט קלאר אין די גמרא. אבער ס'זעט מיר אויס פון דעם וואס איז מלקט דא פון אונטן, ס'זעט מיר אויס קלאר אז ער רעדט טאקע פון אשת איש אסורה עליו, אפילו זיין אייגענע ווייב, אדער אפילו איך ווייס נישט, זיין שוועסטער, ס'איז דאך יחוד מיט א שוועסטער, ס'איז דאך דא אן ערווה, ס'איז זיכער אן ערווה.

ס'איז דא אן ערווה וואס ער טאר נישט שמעקן ריח בשמים שעליה. ס'איז נישט נאר ער דארף נישט מאכן א ברכה, נאר ער טאר נישט גיין נאנטער, ווייל דאס זאגט דער רמב"ם, ווייל דאס איז א הרחקה. אבער אן ערווה אזויווי א שוועסטער וואס ס'איז נישט דא קיין דין הרחקות, מעג מען שמעקן, אבער א ברכה דארף מען נישט מאכן.

איך זאג נאר אז ס'זעט אויס פון די רמב"ם'ס ווערטער אז עשבים של ריח איז יא מותר. "ערווה" מיינט אחותו איז מודנה, ווייל איך מיינן ס'שטייט ערגעץ אז מ'טאר נישט, דער רמב"ם זאגט אז ס'איז מגונה מאוד צו מאכן חיבוק ונישוק. סאו קען זיין אז ס'איז אויך עפעס, איך ווייס נישט, מ'דארף וויסן די הלכה.

אבער בשמים של ריח, איך האב נישט געטראפן קיינמאל, איך האב נישט קיינמאל געהערט איינער זאל מאכן א ברכה אויף די פרפיום פון אן אנדערע פרוי. ס'איז דאך אן עבירה, ס'איז דאך אן עבירה מן התורה. ס'איז דאך א זאך וואס ס'האט ליידער גוטע קאלירן, אפשר מ'דארף נישט טון מריית עין. עס איז דא נאך א reason, עס איז אויך עריות, יא?

יא, יעדע זכר איז אויך עריות. העלא, דאס פרעג איך, האבן מיר איסור קורבה לזכרים? וואס איך מיינן איז, דו זאגסט אז עס איז א איסור ייחוד. איך קען דיר זאגן אז א זכר איז מסתמא נישט אזויו... ניין, אבער

ריח בלא עיקר — בגדים המוגמרים ופערפיום

"נכנס לחנותו של בושם ויצא ונכנס ויצא כל היום כולו אינו מברך אלא אחת", ער מאכט נאר איין ברכה. ער מאכט נישט יעדע מאל ווען ער דערמאנט זיך אז ס'שמעקט גוט. אבער **"נכנס ויצא ונכנס ויצא"**, יעדע מאל ער קומט אריין האט ער דאך א פרישע הנאה, **"מברך על כל פעם ופעם"**.

דיסקוסיע: פרישע הנאה און אווערנעס

סאו... איך מיינן אז ס'איז דא א רייעך פאר הדסים, אזויווי איך האב פריער געזאגט, אבער מ'איז נישט אווער פון די גוטע ריח. סאו דאס איז וואס מ'מאכט א גאנצע צייט. נישט וועגן ס'איז נישט אווערנעס, וועגן אז דא קומט מען אהיים מיט א פרישע הנאה, א פרישע אווערנעס פון די הנאה. איך האב נישט מיט די אווערנעס.

אזויווי מ'עסט א גרויסע סעודה, מאכט מען נישט יעדע שטיקל נאך א ברכה. וואס זאל איך טון? ס'איז פלעין א הלכה פון יעדע ברכה אין די וועלט גייט אזוי. מ'עסט א סעודה פאר צוויי שעה, מאכט מען א ברכה אנפאנג. ס'איז נישט ווייל ס'איז מיט די מוטער צו... ס'איז נישט ווייל די תחילה פון יעדע... אקעי, נאך א זאך. אבער מ'קען נישט אריינקומען אינמיטן און זאגן, איך בין שוין יושב, איך גיי יעצט עסן חלה.

ס'איז אויך נישט געזאגט אז ס'זאל זיין א כזית פון וואס ס'שמעקט. ס'איז אן אנדער מין זאך, ווייל ס'איז א נשמה נהנית פון דעם.

הלכה ו: שושנה, ורד, נרד

זאגט די רמב"ם נאכדעם, **"על השושנה וחלפי המים"**. השושנה איז די הייליגע רוז וואס אידן קויפן אויף שבת, א סארט רוז, אדער סארטן בלומען. וחלפי המים, אנדערע סארטן בלומען וואס מ'ווייסט נישט פונקטליך וואס ס'איז. **מברכין עליהן בורא עצי בשמים.**

נרד של גינה איז אויך **עצי בשמים**. איז עצי בשמים, אבער **של שדה** איז **עשבי בשמים**. ס'איז דאך שוין די גינה, וואקסט עס. ס'איז עפעס וואס וואקסט אדער אויף געוויקסן אויף די ערד, אדער אויף גראז, אדער וואקסט עס אויף ביימער. סאו די וואס וואקסן אויף אילנות אין די גינה איז עצי בשמים, און די וואס וואקסן אויף די ערד איז עשבי בשמים.

גייט ער ווייטער, **"הורד"**. ורד איז א סארט בלום. ורד האב איך געמיינט אויך אז ורד איז א רוז. ס'איז א רוז, האב איך געמיינט. סאו מ'מוז זאגן אז שושנה איז פשוט נישט קיין רוז. שושנה, איך האב געדענקט, אה, דו האסט געלערנט וועגן די ברכות. די חכמים זאגן, זי זוהר האט געזאגט אז שושנה איז א רוז. אבער רוב פוסקים האלטן, רוב מפרשי תנ"ך האלטן אז שושנה איז א סארט לילי, ס'איז אזא ברייטערע פלאוער, און ורד איז א רוז, אזוי איז די פשוט פון די משנה. סאו ורד איז א רוז, און שושנה איז עפעס אזא לילי. ס'איז נישט קיין חילוק, ביידע זענען עצי בשמים דא.

"ומי ורד", אדער די וואסער פון די רוז. ס'איז דא אזא ריח, ס'הייסט רוז וואסער. ס'איז דא אזא מין פארפיום, מ'דיסטילט די רוז, מ'מאכט פון דעם. די זוהר וואס ער זאגט אז שושנה האט רויט און ווייס, איין פלאץ זאגט ער אז ער מיינט צו זאגן אז די שושנה איז רויט, און דאס איז די סיבה פארוואס מ'מאכט נישט קיין ברכה אויף לבונה, ווייל לבונה איז א זאך וואס מ'פלעגט מקטיר זיין פאר עבודה זרה.

קיצור, יוצא חי, עפעס נאך אזאנס?

הלכה ז: דריי מיני ריח טוב אין מברכין עליהם

נו גוט, וואס זאגט די גמרא אין מידיע? דאס איז סתם פרטים פון וועלכע זאכן זענען. אקעי. **שלושה מיני ריח טוב אין מברכין עליהם**. ס'איז אינטערעסאנט, די לשון טייטשט, ביז דא האט עס אויסגעזען אז אלעס דארף מען יא. יעדע זאך וואס האט א גוטע ריח דארף מען מאכן א ברכה. ס'איז סתם פארפיום אדער סתם דיאדארענט, יעדע זאך וואס האט א ריח זאל מען מאכן א ברכה.

נו גוט, יעצט וועסטו זען, וועסטו שוין זען די זאכן וואס האבן די דריי תירוצים. **שלושה מיני ריח טוב אין מברכין עליהם, ואלו הן: ריח טוב שאסור להריח בו, עפעס וואס מ'טאר נישט שמעקן, וריח טוב שאסור**

"הוי מהלך חוץ לכרך והריח ריח טוב", ער קומט אריין אין שטאט, ער שמעקט, ער ווייסט נישט פון וואו ס'קומט פון א גוטע ריח, פון מוגמר, פון אידן אדער פון גוים. אומרים, **אם רוב עיר גוים, אין מברך**, ווייל מ'גייט בטר רוב. **ואם רוב ישראל, מברך**. וכן אם הוא ערב, ריח שאין מברכין עליו, ריח שאינו בא בחשבון או לא? איינס פון די דריי סארטן. סתם עבודה זרה אדער אנדערע צוזאמגעמישטע ריחות, איז אויך דא א מחלוקת, אבער רוב פוסקים זאגן אז שייך א רוב, ריחות איז א רוב, יא, מען קען עס האבן.

ער זאגט, מ'גייט אליין, אויב רוב יודן זענען גוים, די זעלבע הלכה איז אזוי ווי גוים. ניין, ס'איז א רוב ריח שאינו בא בחשבון, רוב ריח שאינו בא בחשבון. א שטאט, רוב ישראל, די ערשטע הלכה איז אז ער ווייסט נישט פון וואו ס'קומט די ריח. ער פארט אין א רעסטאראנט, א האלבער רעסטאראנט דינט עבודה זרה, א האלבער רעסטאראנט מיינט די אייבערשטער, און ס'שמעקט דארטן, א מענטש וואקט אריין, ער ווייסט נישט וויפיל זענען דא. אדער די גאנצע שטאט האט געמאכט א פייער, און ס'איז דא רוב יודן, איז פשוט אז ס'איז אזוי.

זאל זיין, עד כאן פרק ז' סימן קע"ט.

אבער מ'דארף אפילו טראכטן וועגן דיאדערענט, ווייל דיאדערענט איז אויך **נתלהב ריח**. ס'איז זיכער נתלהב ריח חיים, ער רעדט דאס נישט קיין ספק. אבער דיאדערענט האט דאך א גוטע ריח, וואס די מענטש טוט דאס ווייל דאס איז א גוטע ריח. ער לייגט פון דעם, דאס איז זיין קאלאן, דאס איז זיין פערפיום.

ניין, ניין, ניין, קיינער לייגט נישט, די חכמים ווייסן. ס'איז דא קאלאן, ס'איז דא דיאדערענט, ס'איז לכולי עלמא זה וזה.

אה, איך זאג דיר ווי א פטריארך. יא, די שטארקע. איך מאך עס אויך נישט, איך זאג דיר נאר, איך שטעל עס פאר.

בשמים של מסיבה של גוים — דין רוב

די גמרא, **בשמים של מסיבה של גוים**. אה, נכון. סתם מסיבה, א גוי מאכט א מסיבה און ער ברענגט בשמים, **אין מברך עליהם**. אבער וואס איז מיט סתם מסיבת גוים לעבודה זרה? איך האב פריער געשמועסט אויף בשמים פון עבודה זרה, מ'מאכט נישט קיין בשמים בכלל.

יא, סתם אז אידן קומען זיך צוזאם לויבן זיי דעם אייבערשטן, סתם אז גוים קומען זיך צוזאם לויבן זיי עפעס זייער געטשקע. יא, שטימט.